

Wstęp

Sztuka jako forma ekspresji towarzyszyła człowiekowi od zawsze. Poprzez malarstwo, rysunek, śpiew czy taniec wyrażane były emocje oraz wewnętrzne potrzeby człowieka. Stąd ogromne zainteresowanie sztuką wśród terapeutów już w czasach starożytnych, a także wśród ludów pierwotnych. Wykorzystanie sztuki do celów terapeutycznych opiera się na założeniu, że może pełnić ona różnorodne funkcje. Jak sądzi M. Gołaszewska¹, może to być funkcja: estetyczna, wychowawcza, osobotwórcza, społeczna, poznawcza, terapeutyczna, kataraktyczna, integracyjna, aksjologiczna, sublimująca, egzystencjalna, ludyczna, utylitarna.

Pojęciem „arteterapia”, w szerokim znaczeniu, obejmuje się muzykoterapię, choreoterapię i biblioterapię, a także działania terapeutyczne za pomocą teatru, filmu oraz sztuk plastycznych, takich jak malarstwo, grafika i inne. Zdaniem M. Kulczyckiego² arteterapii nie powinno się ograniczać jedynie do funkcji terapeutycznych, leczniczych, lecz należy ją włączyć również do działań wychowawczych.

Istotą pracy wychowawczej nauczyciela w kształceniu zintegrowanym jest umiejętność spostrzegania i interpretowania zachowań dziecka, które wyraża siebie poprzez różne formy ekspresji, głównie przez ruch, plastykę, muzykę itp. Sztuka otwiera przed nauczycielem terapeutą te sfery, które przed psychoanalitykiem otwiera sen. Pozwala wnikać w symboliczną sferę podświadomości, odkrywając nieświadome, ukryte przyczyny zaburzeń emocjonalnych. U ich podstaw mogą leżeć bolesne przeżycia, wspomnienia, nawet te z okresu niemowlęstwa, zapomniane przez świadomą część umysłu, a mające negatywny wpływ na samopoczucie i życie dziecka. Poprzez upra-

---

¹ M. Gołaszewska, *Sztuka. Funkcje sztuki*, [w:] *Encyklopedia psychologii*, red. W. Szewczuk, Wydawnictwo Fundacja Innowacja, Warszawa 1998, s. 875-880.

² M. Kulczycki, *Arteterapia i psychologia kliniczna*, „Zeszyt Naukowy Akademii Muzycznej we Wrocławiu”, (1990)57.

wianie określonego rodzaju sztuki oraz rozmowę na ten temat nieświadome motywy postępowania przenoszone są w obszar świadomości, co pozwala je identyfikować i w miarę możliwości kontrolować. Arteterapia może służyć rozładowaniu wewnętrznych konfliktów, frustracji i napięć o charakterze emocjonalnym.

Numer, który oddajemy do rąk czytelników, zawiera wiele tekstów wybitnych znawców terapii poprzez sztukę, muzykę, ruch, taniec, literaturę, dramę, teatr i inne formy sztuki. Mam nadzieję, że zebrany materiał będzie źródłem cennej wiedzy teoretycznej i inspiracji do działań praktycznych zarówno dla pedagogów, arteterapeutów, jak również dla nauczycieli, którzy w codziennej pracy wychowawczej wykorzystują arteterapię do wydobywania z dzieci sił, które pomagają im we własnym rozwoju.